

Vallès, Tina: **Spomin na drevo.**

Prev.: Veronika Rot. Sprem. bes. Tilka Jamnik. Hlebce: Zala, 2022, 208 str.

| M - 3. stopnja, srednješolci

| Družina | Dedki | Demenca | Vnuki | Doživljanje bolezni | empatija | fantje | medgeneracijski odnosi | pogovori | prijateljstvo | selitev | sočutje | stari starši

Roman sodobne katalonske avtorice, **namenjen mladini nad 14 let**, je do neke mere simboličen in liričen, prepričljivo žlahten in bralce kar posrka, morda odrasle celo bolj kot mlade. **Spodbuja pogovor** in je kot nalašč za **medgeneracijsko branje!** Hkrati pa je bogato členjen v 11 razdelkov, ki se še naprej delijo v poglavja, ki so vsa naslovljena; zato je dostopen tudi mlajši bralcem in glede na to, da gre za pripoved 11-letnega dečka, primeren tudi za **družinsko branje.**

Romanu sem prispevala spremno besedo z naslovom *Štor prikazuje spomin vsega, čemur je bil kot drevo priča*. Na Facebooku pa sem ga predstavila takole:

V Janovem življenju, ki bo »čez nekaj mesecev star enajst let«, se zgodi velika sprememba. V njihovo družinsko stanovanje v mestu se preselita babica in dedek, česar se Jan najprej zelo razveseli, saj so skupaj s starši radi preživljali počitnice pri njima v vasi. Toda ... počasi počasi Jan spoznava spremembe v dedkovem vedenju ... Skupno življenje je dragoceno za vse družinske člane, predvsem pa za Jana, saj spozna vrsto družinskega izročila in vrednot, poglobljajo se njihovi odnosi, izve, zakaj v njegovem imenu manjka »o« (dedek je Joan) in mdr. izve zgodbo o dedkovem drevesu. Jan je seveda žalosten, ker dedkov spomin odhaja in z njim tudi dedek sam, obenem pa pomirjen ob spoznanju, da dedek na nek način nosi v sebi vse, kar je doživel v svojem življenju, in tudi vse, ki so živeli ob njem in z njim. »Štor prikazuje spomin vsega, čemur je bil kot drevo priča«.

Dedek preda vnuku in vsem nam še eno pomembno sporočilo, sporočilo o dveh spominih:

»Ne vem, kaj bom pozabil, ne kdaj, ne kako. Toda ali veš, kaj naredim s tem, česar nočem pozabiti?«

»Kaj?«

»Namesto da to shranim v spominu v glavi, položim v spomin srca, kajti ta se mi ne bo izbrisal.«

»In kaj vse shraniš tam, dedek?«

»Vse, kar imam rad, Jan.«

Tudi tole mi je všeč:

Dedek je zajel sapo, nekaj časa pomolčal, kar slišal sem, kako išče besede. »Vsak dan se gledam v ogledalo, Jan, večkrat.« Ponovno je premolknil, toda zdaj sem vedel, da molči, ker išče besede, da bi stvari poimenoval s svojim pravim imenom. Naravnost. »Vsak dan se prepoznam. In prepoznam vse vas. Babi, tvojo mami, tebe, tvojega očka. To je prvo, kar se trudim narediti. In vsak dan je težje.« (str. 153). In še več: »Dedek pravi, da štor, ki ostane za drevesom, prikazuje spomin vsega, čemur je bilo to drevo v svojem trajanju priča.« (str. 163)

Spodbude za branje:

- Besedilo na hrbtni strani, kakšen citat in/ali morda moja predstavitev na Facebooku (glej zgoraj!), moja spremna beseda.
- Bralci imajo morda izkušnjo, da se je kdo od njihovih sorodnikov v starejših letih močno spremenil, pozabljal je in se »začel zgubljati«. Kaj vejo o tem?
- Po branju seveda najprej prisluhnem prvim vtisom bralcev, potem pa vendar vodim pogovor tako, da izluščimo nekatera glavna sporočila; najbolj pomembno se mi zdi, da ozavestimo, da je človek z demenco kot štor, ki ostane za drevesom; prikazuje spomin vsega, čemur je bilo to drevo v svojem trajanju priča. Človek z demenco se ne zaveda samega sebe in se ne more izraziti; toda preživel je svoje življenje po svojih najboljši močeh.

V nadaljevanju se opiram na svojo spremno besedo, itak 😊

- Besedilo romana je Janova prvoosebna pripoved: spremembe v družini in v dedkovem vedenju Jan tako spoznava postopoma ... in z njim tudi bralci. Starša Janu o tem, kaj se dogaja, ne povesta vnaprej, kar je zanj morda manj boleče (pa tudi razumel verjetno ne bi, saj bo »čez nekaj mesecev star enajst let«). Počasi Janu postaja jasno, zakaj je tako, in tudi dedek sam mu pove, da je začel zgubljati spomin. »Vsega je kriva bolezen«. (Za katere spremembe gre?)
- Da mlada družina sprejme stara starša k sebi v blokovsko stanovanje v mestu, ima pozitivne in zelo globoke posledice za vse njih. Še bolj so povezani kot prej in drug drugemu tudi veliko dajejo. Gre za družinsko in kulturno izročilo, ki osmišlja njihov skupni čas in bivanje vsakega od njih. Jan ob tem odrašča in spoznava, kako pomembna je družina za posameznika in vse njene člane. (Naštevamo in se pogovarjamo!)
- Jan izve tudi, zakaj v njegovem imenu manjka »O« iz dedkovega imena Joan in za celo vrsto prednikov z imenom Joan. Kot da se dedkova dediščina razpira v manjkajočem O v Janovem imenu! (Modrujemo: ta »O« ne nazadnje simbolizira spoznanje o minevanju časa, o krogu, ki je le na videz prazen, sicer pa pomeni krogotok življenja znotraj družine, če je povezana, in tudi življenja sploh. Odmerjen nam je čas tu-bivanja, ampak smo dediči svojih prednikov in dedje svojih vnukov!)
- Tudi tole je zanimivo: Mamica je učiteljica, očka je zgodovinar, raziskovalec na fakulteti, dedek je urar, babica je šivilja ali vsaj rada šiva, medtem ko se pogovarja.

- Kot da imajo poklici in dejavnosti družinskih članov simbolni pomen! Včasih se tudi igrajo, da so kraljevska družina. Njihovi odnosi so naravnost vzorni: Jan se v takšni družini počuti varno in povsem sprejet, čeprav je dedek vse bolj bolan. (Se nam zdi tole preveč idealno?)
- Naslov romana je *Spomin na drevo*. Za kakšno drevo gre? Roman je posvečen dvema krajema in točno določeni vrbi žalujki (*Za Montblanc in Vilaverd, kakršna sta v mojih spominih. In za vrbo žalujko na ulici Narcís Monturiol 21.*). En citat nas opozarja, da je pomembno govoriti o dedku, in drugi, da je otroštvo prijeten kraj za bivanje. No, za kakšno drevo gre? (Obnovimo zgodbo!) Zgodbo je dedek v Barceloni – ob tamkajšnji platani, ki jo je imel za svojo vrbo žalujko – predal tudi svojemu vnuku. Jan je seveda žalosten, toda obenem tudi pomirjen ob spoznanju, da dedek, čigar spomin odhaja in z njim tudi dedek sam, na nek način nosi v sebi vse, kar je doživel v svojem življenju in tudi vse, ki so živeli ob njem in z njim.

Nadaljnje spodbude za branje:

- Če bodo bralci želeli zvedeti kaj več o demenci, posledicah staranja idr., bomo posegli po strokovni literaturi, nekaj je bomo našli tudi na spletu, posvetovali se bomo s strokovnjakom, ki ga bomo morda celo povabili na naše srečanje;
- O medosebnih odnosih s starejšimi družinskimi člani pa sta mi ljubi dve knjigi, ki sta tudi v naši Priporočilnici: [Pravila treh](#) in [Bombonček za dedija Edija](#).